

MNM komplex fejlesztése tervpályázat 2010

ADI Studio

Kádár Bálint – Miklós Balázs – Rab Judit – Szemerey Samu

építész munkatárs: Darab Írisz

kertépítész: Németh Eszter

látványtervek: Gyulai Attila

1. Egy nemzeti intézmény szerepkörei

A Magyar Nemzeti Múzeum története során a nemzeti kulturális intézmények egyfajta inkubátoraként működött: a múzeum gyűjteményének és tevékenységeinek gazdagodása időről időre egy önálló egység kiválásához, saját lábbon folytatódó fejlődéséhez vezetett. Az Országos Széchényi Könyvtár vagy a Természettudományi Múzeum hagyományait követve kiemelkedően fontos küldetése lehet a múzeumnak a jövőben is, hogy gyűjteményi és kutatói tevékenysége új intézmények születését eredményezhesse.

Ilyen minőségében a múzeum egyedi és különleges szereplő a hazai kulturális közegben, hiszen gyűjteménye nem pusztán egy-egy kulturális vagy művészeti szakterület feltárását célozza meg, hanem kánonformáló erővel is hat többek között a hazai oktatásra és történelemszemléletre. A Nemzeti Múzeum a magyar nemzet identitásának egyik fő producere, és a hazai térképen ennek a szerepnek az innovatív kitöltése lehet fő célja és feladata.

2. Az ország szalonja

A fentiekben felvázolt hármas feladatot - városi köztér, helyi intézmény és országos jelentőségű szellemi központ - számunkra legmegfelelőbbben a Szalon koncepciója foglalja össze.

A Nemzeti Múzeum az a tér, ahol közös dolgait megvitathatja az ország olyan, hosszú távú programok és nagyobb lélegzetű munkák keretében, amik hozadéka messze túlmutathat a napi nyilvánosság kérdésein. Ezzel együtt nem hagyható figyelmen kívül az a gyakorlat sem, ami szerint ma a múzeum kiállításainak elsősorban oktatási és idegenforgalmi, szervezett programszerű közönsége van, miközben az épületet és különösen a kertjét intim, mindennapi és hétköznapi életükben használják a városlakók.

Szükségszerű tehát az építészeti kialakításban ezt a kettősséget megőrizni és egy olyan mindennapi kontextust kialakítani, ami lehetőséget teremt az emelkedett, komoly eszmecserére, az elmélyülésre és a tanulásra.

3. A fejlődés irányai

A Nemzeti Múzeum fejlődése jelenleg három fő tevékenység körül koncentrálódik:

1. Múzeum - reprezentáció
2. Munkahely - kutatás, inkubátor
3. Raktár - archívum

A bővítés során a térbeli elhelyezkedés és az allokált területek mennyisége szerint ezek erősíthetők együtt, különösen az első kettő, és egymás rovására is, ha bármelyik túlzottan az előtérbe kerül. Jelen állapotában nehezen eldönthető, hogy a múzeum fejlődésének melyik lesz a döntő iránya, ezért az építészeti kereteknek olyan rendszert kell felállítani, amin belül nagy rugalmassággal alakíthatók a programok.

A javasolt rendszer fő elemei:

Lebontható vagy átépíthető “dobozok”, attól függően hogy a múzeum merre fejlődik,
Földszint alatti bővítések: flexibilis tartályok (parkoló, raktárak, műhelyek, kiállító tér),
Felső irodaszint: átkonfigurálható, központi esemény- vagy koordinációs helyszín.

4. A múzeum bővítése

Új programok

A múzeum jelenlegi programjának racionalizálásával és átrendezésével, valamint a térszín alatti bővítéssel elegendő tér nyerhető az alábbi programok beépítésére úgy, hogy a rendelkezésre álló terek is jobban kihasználhatók lesznek.

1. Érkezés, ruhatár, közönségszolgálat
2. Múzeum shop
3. Konferencia terem (300 fő)
4. Oktató termek (2 terem, 60-60 fő)
5. Étterem (140 fő)

Új elemek

A beépülő új építészeti elemek jellemzője a modularitás, a tartalmi és alkalmazásbeli rugalmasság. A múzeum rendszerelvű bővítéséhez és az épület építészeti értékeinek védelméhez elengedhetetlen, hogy a hozzátett elemek a működést és a fejlesztést a háttérben maradva segítsék. Ezért a szerkezeti elemek (liftek) kivételével minden új épített tér mobilis és átalakítható, változó tartalom befogadására képes.

- i. Dobozok az emeleten - irodák
- ii. Dobozok a kertben - étterem
- iii. Dobozok az udvaron - oktatás
- iv. Új lépcsőház
- v. Tetőszerkezet
- vi. Új közönségbejárat

Új tájak

A régi és új elemek viszonyának kialakításakor az ideális megközelítésnek a tájszerűséget tekintettük: az épület egyes részei, térbeli egységei, a kert és más elemek olyan viszonyokat alakítanak ki a szemlélő előtt, ahol a terek, az információ, a programok és a kiállított anyagok egy táj logikája szerint rendeződnek el. Így a kiállítóterek zárt világa és a múzeumban zajló

többi tevékenység között előre nem feltétlenül meghatározott, termékeny kapcsolatok jöhetnek létre.

- a. Lapidárium
- b. Udvarok
- c. Kert
- d. Körfolyosók
- e. Tetőtér

5. Forgalmi rendszerek

Közönségforgalom

Az épület látogatói forgalma két kapcsolódó kör mentén szerveződik:

A földszinti terek, az új bejáratok, a belső udvarok, az onnan nyíló lapidárium, kávézó, oktató terem és konferencia tér képezik a kerttel szorosan együtt működő, nyitott, belépőjegy nélkül látogatható zónát. A lapidárium két szintes köztérként fogja közre a konferencia teret és az oktató termet, és alagsori szinten is kapcsolatot teremt a két udvar között.

Az új bejáratokból belső lépcsőn, liften vagy kintről hagyományosan, a fölépcső használatával lehet eljutni az első emeleti pénztárakhoz, ahol a kiállítások zónája a nyitott terekhez kapcsolódik.

Az első emelet elsősorban időszakos kiállításoknak és a nyilvános könyvtárnak ad helyet, a második emeleten található az állandó anyag és a Díszterem. A felső szintek a pénztáraktól a Főcsarnok lépcsőházán át, illetve újonnan beépített liftekkel közelíthetők meg. A liftekhez füstmentes, minden emeletet összekötő lépcsőházak épültek.

A korábban lezárt körfolyosókat az első és második emeleten teljesen megnyitottuk a közönségforgalom előtt. A földszinti körfolyosó Pollack Mihály téri traktusa belső forgalmi zóna, az azon kívüli szakaszok összekapcsolják a belső udvarokat, az új bejáratot és a földszinti közönségforgalmi tereket.

Belső forgalom

A múzeumban folyó munka fő forgalmi csoportjai az alagsorra koncentrálódó szerviz és a földszintre, illetve a felső emeletekre koncentrálódó raktári, gyűjteményi és irodai tevékenység.

A pinceszint személyzeti és teherautóval a Múzeum utcai lehajtón át közelíthető meg, ahonnan gyalogos kapcsolat a főbejáratnál van az épületbe az új közönségforgalmi bejáraton át illetve bent a lifteken és a füstmentes lépcsőházon át. A jelenleg is létező földszinti belső lépcsős kapcsolatokat az oldalsó és hátsó traktusokban megtartottuk.

A földszinten az épület Pollack Mihály téri oldalán található a közönség elől elzárt terek, amiket a körfolyosó zárt szakaszán és a hátsó, csak belső közlekedésre fenntartott

lépcsőházon és liften át tárunk fel. Az első emelet belső forgalmú tereit javasoljuk a közönség számára látogathatóvá tenni, ezért a belső folyosót körbejárhatóvá alakítottuk.

Az irodai és raktári munka fennmaradó része a harmadik emeleten kialakított új terekben zajlik. Itt elbontottuk az utólagos lépcsőket és egy szintre hoztuk, valamint körbejárhatóvá tettük a tereket. Ezek feltárása három ponton, a két első lépcsőházon és liften, valamint a hátsó, belső lépcsőházon és liften át történik.

6. Új Elemek

Tetőszerkezet

Az utólagosan beépített, gyenge minőségű tetőtéri irodák illetve a hozzájuk tartozó megemelt térdfal és tető elbontásával lehetőség nyílik a múzeum harmadik emeletének hatékonyabb és kulturáltabb kihasználására.

Az épületre a két udvart egy légtérben lefedő, átlós terhelésű acél héjszerkezetű tető kerül. Ez lehetőséget teremt a középső épületszárny felső szintjének felhasználására, illetve arra is, hogy a korábban különböző padlószinteken beépített felső szint egységes magasságúvá váljon. A harmadik emeleti raktárak mellett kialakítható egy olyan körfolyosó, amire az udvarok kontúrját követő irodák és rendezett gépészeti, mosdó és konyha helyiségek fűzhetők fel. Kellő belmagassággal rendelkező pontokon az irodadobozok teteje belső teraszként is megközelíthető. Az irodák tereinek zárt kialakítására akusztikai okok miatt van szükség.

A tető lehetőséget nyújt arra is, hogy az épület energetikailag gazdaságosabban és kiegyensúlyozottabban legyen működtethető. A szélső, irodasávok feletti mezőkbe épített fotovoltaiikus cellák elegendő takarást biztosítanak a túlmelegedés ellen és ugyanakkor képesek megtermelni az épületen belüli levegő cirkulálásához szükséges elektromos áramot.

Északi udvar

Az északi udvar alatti térben háromszáz fős befogadó képességű konferencia terem jön létre. A terem a megnövelt lapidárium szintjéről tárul fel, így előtereként is a kőtár szolgál, ami így gyűjteményi kiállításból komplex közösségi térré válik.

A rendezvények feltárása a múzeum oldalbejáratain és az új bejáratokon át történik, teljesen elkülöníthető módon a múzeumi funkcióktól. Az előadóba az északi udvaron felnyíló földem irányából is le lehet jutni, és ez a lépcső és az azt fedő tető egyben össze is kötik a lapidáriumi és az udvari szinteket. A lapidárium terei folytonosak az északi és a déli udvarok alatt, így az épület mind a földszinti kávézón át, mind az alagsori kőtáron át bejárható.

Déli udvar

A déli udvar alagsorában található hatvan fős oktató-foglalkoztató helyiség falai hidraulikus szerkezetet rejtenek, ami az udvar síkjából kiemelkedve megkettőzi a rendelkezésre álló teret. A szerkezet kiemelt állapotában két hatvan fős, akusztikailag és fénytechnikailag szigetelhető

termet tartalmaz, de köztes állásban a felső szoba teteje használható színpadként vagy pódiumként is.

Gyors átrendezést igénylő rendezvény esetén a bokszt használható raktározó zsilipként is, ahonnan percek alatt feltölthető vagy lebontható az udvari installáció.

A lapidárium szintjén található helység mind zárt, mind emelt állapotban teljes értékűen használható.

Bejáratok

A műemlék épület homlokzati egységének megőrzése érdekében az új bejárat egy, a bejárat portikusz alatt rendelkezésre álló, boltozatos térből kialakított nyitott átjáró passzázsról nyílik. A passzázs kialakításához a fölépcsősor két oldalát kísérő falban az ott lévő ablak helyett az épület oldalsó bejáratának megfelelő nyílást kell kialakítani. A passzázsból nyíló bejárat jelzésére a passzázs mindkét oldalán egy-egy transzparens információs fal szolgál, amelyek monolitikus megjelenésű tömbben végződnek. A fal és a tömbök síneken, géppel hajtva mozognak, így teljesen a passzázsba zárhatóak. Ekkor a tömbök teljesen eltömik a múzeum oldalfalának nyílását, így ha a múzeum be van zárva, visszaáll az eredeti formai állapot. A mozgatható fal fém hálóján elhelyezett ledekkel az megvilágítható, számítógépről vezérelhető információs felületként működik.

Az udvarok hasznosításával azok kert kapcsolata is fontossá vált, ezért a múzeum épület oldalbejáratait is meg kell nyitni a közönség számára. Az oldalbejáratok így a múzeum nyitvatartási idején túl is biztosítják az egyéb közönségforgalmi terek megközelítését.

7. Kertépítészet

A Nemzeti Múzeum kertje a belváros egyik fontos biológiailag aktív felülete, kedvelt sétáló és pihenő hely. Az elmúlt évtizedek gondatlan kezelése miatt mára lepusztulttá vált. A tervben olyan kert kialakítását javasoljuk, amely megfelel a jelen kor igényeinek, valamint kielégíti az idelátogató összes korosztály szükségleteit.

A kertben útvonalakra felfűzött, jól elkülöníthető funkciók vannak, amelyek udvarszerű kialakítást kaptak az épület belső rendszeréhez hasonlóan. Az udvarszerű térélményt elsősorban a formavilág kialakítása, valamint a használt anyagok és növényzet jeleníti meg. A kert eredetileg tájképi kert volt, ez azonban inkább csak íves vonalvezetésű útrendszerében mutatkozott meg, a tájképi kertek jellegzetes elemei szűkös méretei miatt hiányoztak belőle. A tájképi jelleg modern megfogalmazásaként az udvarszerűen felfűzött elemek a tisztások és erdős részek váltakozásának mai interpretációja. Az épület közvetlen közelében található egyenes burkolatok és szabályos kiosztás szintén a nagy tájképi kertek épület körüli kialakítását mintázza. Tervünkben több helyen szerepel víz architektúra, ami szintén egy fontos eleme egy mindenkor kertnek.

Az eddigi kétoldali bejárat helyett a tervben minden oldalról megközelíthető a kert, új kapukat nyitunk a Pollack Mihály tér felé, valamint a Múzeum utca felé is.

A kertben található műalkotások, szobrok fontos látványelemek, jelenleg összefüggéstelenül elszórva találhatóak. Ezeket elmozdítottuk, és egy összefogottabb rendszerben az új terekben csoportosítottuk. A körút felőli kapukon megközelítve a főbejárati lépcső előtt az Arany János szobor kerítés felé történő elmozdításával nagyméretű, összefüggő burkolt felületet terveztünk, amely szabadtéri megemlékezésnek, rendezvénynek helyszínt adhat.

A lépcsősor alatti új bejáratokat a mögöttük lévő vízmedencék teszik még impozánsabbá. Az épület mellett 5 méter széles kőburkolat fut körül, amely lehetővé teszi a kert minden pontjának a megközelítését babakocsival vagy kerekesszékekkel is. A főúton kívül íves vonalú gránitkövel burkolt útra vannak felfűzve a kert látványosságai, helyszínei.

A központi tértől északra haladva a gránitköves út mentén először egy nyírt gyepes pihenőhöz érünk, ahol a napos délutánokon a kihelyezett napozó/pihenőágyak várják a látogatókat. Az út körút felőli oldalán murvás pihenő van, ahol hosszú kő és fapadon lehet pihenni, sakkozni. A következő udvarban az árnyékos pihenő kapott helyett ivókúttal és félkörívben elhelyezett szobrokkal. Az északi fogadótér szervesen kiegészíti az északi belső udvarban helyet kapó rendezvényteret, annak szabad téri folytatása. A fogadótér burkolt felületű a kapu és az épület között. A teret elhagyva a kert észak keleti sarkában van a gyereksarok, nagyméretű homokos területen játszószerekkel. A homokozó mögött végigfutó padrendszer a szülőknek készült, a pad mögött játszó vízmedence húzódik. A játszótér a múzeumban bemutatott tárgyakhoz, témákhoz, korokhoz kapcsolódik. Az íves és az egyenes út találkozásánál indul az épület mögötti sétány, azaz a „Múzeum szalonja”. A sétányt két oldalról fasor szegélyezi. A játszótérhez közeli részén kaptak helyet a petanque pályák. A sétány déli oldalán faburkolaton zenepavilon áll. Az íves út a déli fogadótérben folytatódik, amely kialakításában megegyezik az északi fogadótérrel. A telek délnyugati sarkában szintén nyírt gyepes pihenőtér várja a kikapcsolódásra vágyókat.

A múzeum miatti megnövekedett látogatói létszámhoz igazodva növeltük a pihenésre alkalmas terek számát, ahol falba épített vagy különálló padok vannak. Látványos pad elem a mélygarázs rámpáit takaró faépítmény, melynek 40 cm-es szintközein feküdni, ücsörögni, mászkálni lehet. A déli oldalon a Kálvin térhez közel burkolt kerékpártároló kapott helyet.